

*M*IEDZY IDEA,
PASJĄ
A DZIAŁANIEM

Księga jubileuszowa dedykowana
dr. hab. Marianowi Mitrędze

*M*IEDZY IDEA,
PASJĄ
A DZIAŁANIEM

Księga jubileuszowa dedykowana
dr. hab. Marianowi Mitrędze

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3639

50 lat
Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

*M*IEDZY IDEA,
PASJĄ
A DZIAŁANIEM

Księga jubileuszowa dedykowana
dr. hab. Marianowi Mitrędze

Pod redakcją
Pawła Grzywny, Joanny Lustig,
Natalii Stępień-Lampy, Bożeny Zasepy

Redaktor serii: Nauki Polityczne
Mariusz Kolczyński

Recenzent
Jacek Wojnicki

marionidsgr

Szanowny Jubilacie,

dziękujemy, że tak znaczną część życia poświęcił Pan Uniwersytetowi Śląskiemu w Katowicach.

Dziękujemy za doniosły wkład w rozwój nauki.

Dziękujemy za entuzjazm w kształceniu i wychowaniu młodzieży.

Dziękujemy za umiejętność twórczej i zgodnej współpracy.

Dziękujemy za pogodę ducha, serdeczność oraz życzliwość dla ludzi.

Dziękujemy za umiłowanie górnictwa.

Życzymy dalszych sukcesów naukowych i rozwijania życiowych pasji.

Współpracownicy i uczniowie

Słowo o Jubilacie

Świętowanie jubileuszu jest pięknym obyczajem, który na stałe wpisał się w życie środowiska akademickiego. Jest niezwykłym wydarzeniem, pozwalającym wyrazić uznanie dla pracy naukowej, dydaktycznej i wychowawczej Jubilata.

W 2017 roku przypada jubileusz szczególny – 65. urodzin kierownika Zakładu Polityki Społecznej dr. hab. Mariana Mitregi, ekonomisty, politologa i polityka społecznego. Człowieka nietuzinkowego i niezwykle życzliwego ludziom.

Z tej okazji, my – Jego uczniowie – pragniemy wyrazić szacunek i wdzięczność naszemu Mistrzowi.

Żywimy nadzieję, że księga pamiątkowa, na którą złożyły się artykuły ofiarowane przez współpracowników i przyjaciół Jubilata, będzie dla Niego nie tylko przedmiotem miłej lektury, lecz również symbolem naszego podziękowania.

Wielki to dla nas zaszczyt i honor przedstawić Czytelnikowi sylwetkę Jubilata, choć mamy świadomość, że zaprezentowanie wszystkich Jego dokonań na niwie naukowej i dydaktycznej jest zadaniem niewykonalnym. Z poczuciem niezwykle ważnego zadania zaakcentujemy zatem najważniejsze fakty z bogatego życiorysu naszego Mistrza.

Marian Karol Mitrega urodził się 20 lipca 1952 roku w Michałkowicach, dzisiejszej dzielnicy Siemianowic Śląskich. Jest synem Jana Mitregi, który w latach 1959–1974 pełnił funkcję ministra górnictwa i energetyki, w latach 1971–1975 wiceprezesa Rady Ministrów, a w okresie 1976–1980 ambasadora Polski w Czechosłowacji. Miejsce urodzenia i rodzina w dużym stopniu wpłynęły na późniejsze zainteresowania badawcze Jubilata.

Po pomyślnym zdaniu egzaminu maturalnego w katowickim II Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Konopnickiej studiował w latach 1971–1975 na

Wydziale Handlu Wewnętrznego i Ekonomiki Żywnienia Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach. Studia z zakresu ekonomii ze specjalnością handel wewnętrzny ukończył w trybie indywidualnego programu studiowania z wynikiem bardzo dobrym z wyróżnieniem. Jego praca magisterska *Wpływ środowiska wielkoprzemysłowego na ekonomiczne aspekty gospodarki leśnej na przykładzie Leśnego Pasa Ochronnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego* uzyskała wyróżnienie w konkursie na najszybciej napisaną pracę dyplomową, ogłoszonym przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Polską Akademię Nauk, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne oraz Zrzeszenie Studentów Polskich. W 1978 roku obronił na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach pracę doktorską *Konsekwencje migracji jako przesłanki regionalnego programu polityki społecznej (na przykładzie Rybnickiego Okręgu Węglowego)*. W 1979 roku uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych uzyskał stopień naukowy doktora nauk politycznych. W tym samym roku ukończył prowadzone na Wydziale Nauk Społecznych dwuletnie poddyplomowe Studium Pedagogiczne. W latach 1987–1988 odbył staż w Uniwersytecie Warszawskim. W 2002 roku, na podstawie ogólnego dorobku naukowego i przedstawionej rozprawy habilitacyjnej *Restrukturyzacja umiejscowiona. Socjalne i regionalne aspekty przemian w górnictwie węgla kamiennego*, Rada Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach podjęła uchwałę o nadaniu Marianowi Mitrędze stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, specjalność polityka społeczna.

Życie zawodowe Jubilata nierozzerwalnie związane jest z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach. Już w trakcie ostatniego roku studiów podjął pracę w charakterze stażysty w ówczesnym Instytucie Filozofii, Socjologii i Nauk Politycznych Wydziału Nauk Społecznych tej Uczelni. Z dniem 1 października 1975 roku w ramach powstałego wówczas Instytutu Nauk Politycznych (wyodrębnionego z Instytutu Filozofii, Socjologii i Nauk Politycznych) został utworzony Zakład Polityki Społecznej. Marian Mitrega był jednym z pierwszych jego pracowników. W latach 1975–1977 zatrudniony był na stanowisku asystenta, od 1978 roku na stanowisku adiunkta, od 1997 roku na stanowisku starszego wykładowcy, od 2003 roku na stanowisku adiunkta ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, od 2010 roku na stanowisku profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a od 2015 roku ponownie na stanowisku adiunkta ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.

Od początku swego zatrudnienia w Zakładzie Polityki Społecznej Jubilat wchodził w skład wielu zespołów badawczych, kierowanych przez prof. dr hab. Lucynę Frąckiewicz, prof. dr hab. Jana Kantykę, prof. dr hab. Józefę Kramer. W latach 1984–1988 uczestniczył w Rządowym Programie Badań Podstawowych (III 5.05) pn. *Procesy urbanizacyjne w PRL w nowych i starych aglomeracjach przemysłowych Śląska i ich wpływ na przeobrażenia struktur społecznych miast*

śląskich. W okresie 1986–1990 brał udział w Centralnym Programie Badań Podstawowych (09.09) pn. *Polityka społeczna państwa* oraz w Resortowym Programie Badań Podstawowych (39.3) pn. *Zmiany w strukturze konsumpcji w latach 1986–1990*. W okresie tym został także włączony do realizacji Centralnego Programu Badań Podstawowych (11.08), poświęconego badaniom nad metodami zapobiegania skutkom alkoholizmu i narkomanii, a następnie do programu badawczego *Poziom życia mieszkańców województwa katowickiego*, realizowanego przez Instytut Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji w Katowicach. W latach 1993–1994 brał udział w badaniach dotyczących integracyjnego systemu zachowania aktywności zawodowej osób potencjalnie bezrobotnych jako instrumentu aktywnej polityki zatrudnienia w województwie bielskim (Projekt Badawczy Zamawiany 007-01), a także współuczestniczył w badaniach nad niepełnosprawnością w Polsce w ramach tematu realizowanego przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 1994 roku wziął udział w badaniu pt. *Sytuacja psychospołeczna pracowników kopalni Jastrzębskiej Spółki Węglowej i jej związek z występującymi w kopalniach konfliktami*. Efektem Jego pracy było autorskie opracowanie *Stosunek górników do infrastruktury socjalnej kopalni*. W latach 1998–1999 był członkiem zespołu badawczego realizującego projekt pt. *Ubóstwo i marginalizacja. W poszukiwaniu aktywnych form i metod przeciwdziałania ubóstwu* (Program UNDP POL/651/A/99). W latach 2005–2007 brał udział w zespołowych badaniach nad problemem bezrobocia w Siemianowicach Śląskich. Efektem tych badań było wypracowanie strategii przeciwdziałania bezrobociu oraz publikacja monograficzna *Strategia przeciwdziałania bezrobociu w Siemianowicach Śląskich. Diagnoza i kierunki działań*, której współautorami byli Marek Barański, Małgorzata Kuś oraz Maria Zrałek.

Współuczestniczył także w realizacji m.in. takich tematów badawczych, jak: *Spółeczno-gospodarcze i polityczne konsekwencje restrukturyzacji Górnego Śląska*; *Problemy edukacyjne i zdrowotne regionu uprzemysłowionego*; *Dzieci i młodzież w procesie transformacji ustrojowej*; *Strefy ubóstwa w mieście wielkoprzemysłowym*; *Bezdomność i ubóstwo*; *Uwarunkowania życia i pracy zawodowej pielęgniarek*; *Polityka społeczna wobec wyzwań XXI wieku. Ponowoczesny model polityki społecznej*. Obecnie jest kierownikiem tematu badawczego pt. *Usługi społeczne w lokalnych politykach publicznych*.

Indywidualne zainteresowania badawcze Jubilata koncentrują się głównie wokół społecznych konsekwencji restrukturyzacji przemysłu na Górnym Śląsku, ze szczególnym uwzględnieniem przekształceń zachodzących w przemyśle górnictwa węgla kamiennego. W 1995 roku opublikował książkę *Polityka socjalna wobec górników węgla kamiennego. Diagnoza stanu obecnego oraz społeczne skutki restrukturyzacji*, w której w sposób krytyczny przedstawił następstwa prowadzonej przez resort górnictwa w okresie PRL polityki socjalnej oraz zarysował program niezbędnych zmian wobec nadchodzących wyzwań

restrukturyzacyjnych. Efektem prac badawczych nad przebiegiem wdrażania zmian w zasadach funkcjonowania przemysłu węgla kamiennego było również opublikowanie książki *Restrukturyzacja umiejscowiona. Socjalne i regionalne aspekty przemian w górnictwie węgla kamiennego*. Z kolei rezultatem zainteresowań badawczych dotyczących problemów demograficznych było wydanie w 1995 roku książki *Demografia społeczna*. Marian Mitrega jest także współautorem monografii *Wybrane problemy polityki społecznej*, opublikowanej w 2016 roku oraz *Polityka społeczna. Rozważania o teorii i praktyce*, wydanej w 2017 roku.

Równie ważna jest pozostała część Jego dorobku publikacyjnego, obejmująca ponad 100 pozycji o różnym charakterze (artykuły naukowe, rozdziały w pracach zbiorowych o charakterze monograficznym, ekspertyzy). Dotyczą one przede wszystkim ogólnie rozumianej polityki społecznej oraz społecznych implikacji transformacji ustrojowej i restrukturyzacji gospodarki.

Szanowny Jubilat jest niezwykle cenionym dydaktykiem. Z zamiłowaniem prowadzi zajęcia na różnych kierunkach studiów. Nie sposób w tym miejscu wymienić wszystkich wykładanych przez Niego przedmiotów. Wśród profilowanych zajęć z obszaru polityki społecznej warto jednak wspomnieć m.in. o: *Polityce zatrudnienia i rynku pracy*, *Polityce zdrowotnej*, *Państwie welfare state i jego przeobrażeniach*, *Modelach polityki społecznej czy Międzynarodowej porównawczej polityce społecznej*. Wśród przedmiotów prowadzonych w ramach specjalności „usługi społeczne w politykach publicznych” wymienić należy m.in.: *Teorie usług społecznych*, *Determinanty rozwoju gospodarczego* oraz *Demograficzne wyzwania Europy*. Marian Mitrega wykształcił tysiące studentów, zyskując sobie opinię wybornego wykładowcy.

Jako opiekun naukowy wypromował setki prac licencjackich i magisterskich. Pod Jego kierunkiem powstało do tej pory 11 dysertacji doktorskich. Jest także szanowanym recenzentem w licznych przewodach doktorskich i habilitacyjnych.

Poza pracą naukową i dydaktyczną Marian Mitrega pełni różnego rodzaju funkcje oraz angażuje się w rozmaite przedsięwzięcia, wykazując się tym samym operatywnością i wysokimi kompetencjami. W latach 1978–1980 pełnił funkcję Pełnomocnika Rektora do spraw Studenckiego Ruchu Naukowego w zakresie studiów humanistycznych. Do jego obowiązków należała m.in. koordynacja studenckich zebrań i sesji naukowych, nadzór nad studenckimi obozami naukowymi, pomoc w logistycznym i finansowym zabezpieczeniu planowanych przedsięwzięć oraz ocena opiekunów studenckiego ruchu naukowego. W latach 1978–1990 był ankierem, a później także kontrolerem sieci katowickiej, która wykonywała badania na zlecenie Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. W 1994 roku ukończył przygotowany przez Naczelną Organizację Techniczną w Katowicach kurs wyceny majątku, uzyskując tym samym uprawnienia specjalisty do spraw wyceny majątku pozaprodukcyjnego przedsiębiorstw państwowych.

W latach 1994–1997 był członkiem Rady Ekonomicznej powołanej przy wojewodzie katowickim. W ramach prac podejmowanych w Zespole Polityki Socjalnej i Społecznej wykonał szereg ekspertyz, w których wskazywał na społeczne skutki prowadzonej na obszarze Górnego Śląska restrukturyzacji. Ponadto w latach 1996–1998 był członkiem Rady Rozwoju Społecznego powołanej również przy wojewodzie katowickim. W toku jej prac zajmował się kwestiami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju regionu. Współuczestniczył także w redagowaniu raportów powstających pod patronatem Programu Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych (Program Zrównoważonego Rozwoju Społecznego Województwa Katowickiego UNDP). W 1996 roku wspólnie z prof. dr hab. Lucyną Frąckiewicz oraz dr Marią Zrałek opracował na potrzeby Prezydium Rządu RP ekspertyzę pt. *Problemy ekonomiczno-społeczne górnictwa w procesie restrukturyzacji*. W latach 1995–1997 był członkiem Komisji Spraw Obywatelskich Rady Miejskiej Katowic. Na jej potrzeby wykonał liczne ekspertyzy społeczne. W 2004 roku został powołany w skład Komitetu ds. Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej, któremu przewodniczył marszałek województwa śląskiego. Zadaniem Komitetu było wyznaczenie kierunków prac nad Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006–2020. W 2013 roku wszedł w skład Zespołu ds. Aktualizacji Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej, a w roku 2014 został członkiem powołanego przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej zespołu ekspertów, który opiniował plan działań pn. *Rodzina szansą – Śląska Karta Dużej Rodziny*.

W latach 2002–2004 był wicedyrektorem do spraw naukowych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Od 2005 roku jest ekspertem Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dziedzinie nauk społecznych (dyscyplina: nauki o polityce). Pełni także funkcję przewodniczącego Kierunkowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia na kierunku politologia. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, Towarzystwa Przyjaciół Nauki im. Walentego Roździeńskiego, Towarzystwa Inicjatyw Naukowych oraz członkiem Rady Nadzorczej Wydawnictwa Naukowego „Śląsk”.

Wyrazem uznania osiągnięć Jubilata są liczne nagrody rektorskie, które otrzymał za pracę naukową i organizacyjną na rzecz Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W roku akademickim 1976/1977 otrzymał nagrodę indywidualną za pracę dydaktyczno-wychowawczą i naukową; w 1979 roku nagrodę indywidualną za aktywne zaangażowanie się w organizację procesu dydaktycznego, a w szczególności za rozwijanie różnych form kształcenia; w 1980 roku nagrodę indywidualną za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne oraz prace organizacyjne na rzecz uczelni; w 2003 roku nagrodę indywidualną II stopnia za działalność naukowo-badawczą; w 2006 roku nagrodę indywidualną II stopnia za działalność naukową; a w 2009 roku nagrodę indywidualną za osiągnię-

cia naukowe, dydaktyczne oraz prace organizacyjne na rzecz uczelni. Jest też adresatem licznych listów gratulacyjnych od władz uczelni za dotychczasową działalność i osiągnięcia oraz pracę na rzecz środowiska akademickiego.

Poza Uniwersytetem Śląskim w Katowicach życie zawodowe Jubilata związane było także z Wyższą Szkołą Finansów i Prawa w Bielsku-Białej, Wyższą Szkołą Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach oraz Szkołą Pracowników Socjalnych w Katowicach.

Marian Mitrega, pochodzący z tradycyjnej górniczej rodziny, regionalną tożsamość górnośląskiej „domowiny” stawia zawsze na pierwszym miejscu. To ona wyznaczyła Jego drogę naukową.

Szanowny Jubilat to wybitny nauczyciel akademicki, naukowiec i praktyk. Człowiek niezwykle serdeczny, pracowity, dociekliwy i zaangażowany. Człowiek, którego nigdy nie opuszcza pogoda ducha i na którego zawsze możemy liczyć. Dziękujemy! I prosimy o jeszcze.

*Pracownicy Zakładu Polityki Społecznej
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*

Spis treści

Słowo o Jubilacie	7
Wybrane prace Mariana Mitregi z lat 1976–2017	13
Wykaz prac doktorskich napisanych pod kierunkiem Mariana Mitregi	21
Podziękowanie od doktorów	23
Podziękowanie od doktorantów	25

Wybrane aspekty polityki społecznej

KRZYSZTOF SZEWIOR	
O aktualności kształcenia na temat współczesnych kwestii społecznych w ramach Europejskiego Obszaru Społecznego	29
MIROŚŁAWA WIELOPOLSKA-SZYMURA	
Polityka kulturalna w ujęciu polityki społecznej	43
MARIUSZ KOŁCZYŃSKI	
Społeczny wymiar strategii wyborczych Prawa i Sprawiedliwości	55
LESZEK BULIŃSKI	
Sprawność funkcjonowania systemu społecznego w świetle współczesnej polityki instytucji zdrowotnych	70
ELŻBIETA TRAFIAŁEK	
O racjonalną politykę senioralną: innowacje – bezpieczeństwo – odpowiedzialność	85
FELICJAN BYŁOK	
Aktywność ludzi starszych na rynku dóbr i usług – orientacja prokonsumpcyjna w zachowaniach seniorów na rynku	106
ROBERT RAUZIŃSKI	
Procesy i struktury demograficzne na Śląsku w latach 1945–2015 (województwo dolnośląskie, opolskie, śląskie)	122

Problemy rynku pracy i obszarów przemysłowych

MAŁGORZATA BARON-WIATEREK	
Normatywne podstawy kształtowania zatrudnienia	157
OLGA KOWALCZYK	
25 lat systemu wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce ..	170
BOŻENA ZASĘPA	
Kierunki rozwoju górniczych świadczeń emerytalnych w Polsce do 1998 roku	185
WIESŁAW KOCZUR	
Emerytury górnicze po reformie systemu ubezpieczeń społecznych – wybrane zagadnienia	216
NATALIA STĘPIEŃ-LAMPA	
Restrukturyzacja przemysłu ciężkiego na Górnym Śląsku i jej społeczne skutki. Przykład Siemianowic Śląskich	237
PAWEŁ GRZYWNA	
Przemysłowy obraz Siemianowic Śląskich – bezpieczeństwo zdrowotne osób wykluczonych ekonomicznie	251

Spółeczeństwo obywatelskie

MAREK BARAŃSKI	
Partycypacyjny model samorządu terytorialnego	275
LUDMIŁA DZIEWIĘCKA-BOKUN	
Odpowiedzialny obywatel – fundament społeczeństwa obywatelskiego ...	295
AGNIESZKA TURSKA-KAWA	
Wybrane uwarunkowania deficytu obywatelskości w Polsce	311
BERNARD GRZONKA, PATRYCJA SZOSTOK	
O znaczeniu sprawnej komunikacji lokalnej dla budowania społeczeństwa obywatelskiego	328
JERZY MIZGAŁSKI	
Aktywność społeczna środowisk lokalnych jako element partycypacji politycznej	342
JOANNA LUSTIG	
Zarys historii rozwoju stowarzyszeń i fundacji w Polsce	359
SYLWESTER WRÓBEL	
Jednostka pomocnicza jako ogniwo samorządu gminy	378

Mysł społeczno-polityczna

JANUSZ SZTUMSKI	
Wpływ wojen na społeczeństwo	397
TOMASZ SŁUPIK, AGNIESZKA TUROŃ-KOWALSKA	
Sprawiedliwość w doktrynie liberalnej i jej krytyka	406

JACEK SURZYN	
Filozofia i polityka. Przypadek Martina Heideggera	431
WALDEMAR WOJTASIK	
Od Kuzneta do Piketty'ego. Polityczne aspekty nierówności ekonomicznych	443
MIROSŁAW CZERWIŃSKI	
Ferdynand Zweig – ekonomista i socjolog	455
ZBIGNIEW KANTYKA	
Uspołecznienie czy prywatyzacja? Spór o kształt polskiej gospodarki u progu transformacji demokratycznej (1980–1989)	472

Wymiary demokracji

SEBASTIAN KUBAS	
Wielopłaszczyznowy i wieloetapowy charakter procesu demokratyzacji ..	495
MAŁGORZATA DOMAGAŁA, JAN IWANEK	
Subcentralne ustroje polityczne państw demokratycznych	509
RAFAŁ GLAJCAR	
Instytucjonalny wymiar konsolidacji demokracji – wybrane aspekty	529
ROBERT RADEK	
Demokracja a jakość rządzenia – aspekty teoretyczne i praktyka polityczna	542
MAŁGORZATA MYŚLIWIEC	
Europejskie regiony jako przedmiot zainteresowań badawczych	560

Międzynarodowe konteksty polityki

MIECZYŚLAW STOLARCYK	
Wzrost mocarstwowej pozycji Niemiec w drugiej dekadzie XXI wieku	573
KATARZYNA CZORNIK	
Ropa naftowa jako jedna z determinant polityki Stanów Zjednoczonych w regionie Bliskiego Wschodu w okresie funkcjonowania układu bipolarnego ..	595
ANNA CZYŻ	
Państwa Grupy Wyszehradzkiej wobec konfliktu na Ukrainie	621
BOŻENA PIETRZKO	
Arktyka – spór o strefy wpływów	634
TOMASZ KUBIN	
Wyzwania i dylematy polityki Polski w Unii Europejskiej w drugiej dekadzie XXI wieku	646
BOGUSŁAWA PODSIADŁO	
Stosunki polsko-niemieckie w okresie rządu koalicji PO-PSL. Wybrane problemy	667
MARCELA GRUSZCZYK	
<i>Uciemieni bracia Słowianie...!</i> . Z działalności Komitetu Wszzechsłowiańskiego w Moskwie w czasie II wojny światowej	690

Media a demokracja

MAREK JACHIMOWSKI

Periodyczna komunikacja medialna a demokracja – wprowadzenie do zagadnienia 709

GRAŻYNA PAWLIK

Wymiana elit w demokracji w dobie nowych technologii informatyczno-komunikacyjnych 724

ZBIGNIEW ONISZCZUK

Zależności łączące elity sfery mediów masowych i polityki. Refleksje natury teoretycznej i praktycznej 737

MARIAN GIERULA

Media masowe jako narzędzie kreowania obrazu otaczającej rzeczywistości 747

Więcej o książce

Fotografia s. 5
Agnieszka Szymala, Biuro Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Redakcja
Barbara Malska, Michał Noszczyk

Projekt okładki
Emilia Dajnowicz

Projekt typograficzny i łamanie
Hanna Olsza

Korekta
Marzena Marczyk

Copyright © 2017 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3192-8
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3193-5
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 47,75. Ark. wyd. 56,5
Papier Alto 100 g, vol. 1.5
Cena 74 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:
„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp. K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

